

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖ INTEGRACIJA

2007 m. rugsėjo 28 d. Nr. VA-P-10-6-15

Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 1-ojo audito departamento direktorės Vitos Jurkevičienės
2007-04-05 pavedimą Nr. P-10-6

Auditą atliko valstybinės auditorės:
Marytė Tulabienė (grupės vadovė)
Rasa Baušienė
Jurgita Jokubauskienė

Auditas pradėtas 2007-04-06
Auditas baigtas 2007-09-28

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Neįgalieji – viena iš labiausiai pažeidžiamų visuomenės dalių. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, Lietuvoje yra apie 7 procentus¹ gyventojų, pripažintų neįgaliaisiais.

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis neįgaliųjų socialinę integraciją – Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas, kuris įgyvendinamas vykdam tarpinstitucinę Nacionalinę žmonių su negalia socialinės integracijos 2003-2012 metų programą. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programos priemonėms įgyvendinti parengė ir 2006 metais patvirtino tęstinę Neįgaliųjų socialinės integracijos programą. Šias programas koordinuoja Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Siekdami įvertinti neįgaliųjų socialinės integracijos įgyvendinimo sistemą, nustatyti veiklos problemas ir trūkumus, pateikti rekomendacijas sistemai tobulinti, atlikome valstybinį veiklos auditą, kurio metu atskirai nagrinėjome tarpinstitucinės Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Neįgaliųjų socialinės integracijos programos įgyvendinimą.

Audito metu nustatyta, kad:

- Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programa nebuvo įgyvendinama kompleksiskai, ne visi atsakingi vykdytojai įgyvendino numatytas priemones, trūko bendradarbiavimo tarp ją įgyvendinančių institucijų.
- 2006 metais neatliktas Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programos įgyvendinimo tarpinis vertinimas ir tikslinimas. Neįgaliųjų reikalų departamento vykdyta Nacionalinės ir Neįgaliųjų socialinės integracijos programų stebėseną, kontrolę, koordinavimas buvo nepakankami.
- Neįgaliųjų reikalų departamento surinkta informacija apie Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų bei Neįgaliųjų socialinės integracijos programų priemonių planavimą ir įgyvendinimą yra neišsami, nepatikima, netiksli.
- Neįgaliųjų socialinės integracijos programos planavimas vyko, neatsižvelgiant į neįgaliųjų skaičių atskiruose teritoriniuose vienetuose. Planavimo etape nepakankamai bendradarbiaujama su apskritimis, savivaldybėmis. Vykdam projektų atranką, nebuvo laikomasi jai numatytų reikalavimų.
- Dalis lėšų, skirtų Neįgaliųjų socialinės integracijos programai įgyvendinti, panaudota nerezultatyviai, nes tenka administravimui ir išlaidoms, nesusijusioms su programos

priemonių vykdymu, o ne tiesiogiai neįgaliųjų poreikiams tenkinti. Pažeidžiant sutarčių sąlygas programos lėšomis buvo įsigytas ilgalaikis turtas, kuris tapo neįgaliųjų asociacijų ar kitų subjektų nuosavybe, padidino nevyriausybinių organizacijų turto vertę.

- Programos lėšų finansavimo sistema keistina, nes, finansuojant neįgaliųjų asociacijų projektus ir iki 2008 metų numatant 10 proc. visų projektams skiriamų lėšų panaudoti administravimo išlaidoms, o nuo 2008 metų aiškiai neapibrėžiant administravimo išlaidų dydžio, neskatinama racionaliai ir efektyviai naudoti valstybės biudžeto lėšas. Nesprendžiamas nevyriausybinių organizacijų rėmimo ir socialinių paslaugų iš jų pirkimo atskyrimo klausimas. Kai kurie valstybės ir savivaldybių biudžetinių, viešųjų įstaigų parengti projektai finansuojami ne tiesiogiai, o per tarpininkus – neįgaliųjų asociacijas. Dalis Neįgaliųjų socialinės integracijos programos lėšų nepagrįstai skirta neįgaliųjų asociacijoms ugdymo, užimtumo, profesinės reabilitacijos projektams vykdyti, aprūpinimo techninės pagalbos priemonėms įsigyti, neįgaliųjų studentų, besimokančių aukštosiose ir aukštesniosiose mokyklose, mokslui remti ir specialiesiems poreikiams tenkinti, nes teisės aktai nenumato neįgaliųjų asociacijų tarp šią veiklą įgyvendinančių subjektų. Esama finansavimo sistema neužtikrina paslaugų, kurios teikiamos už valstybės biudžeto lėšas, vienodo prieinamumo neįgaliesiems skirtinguose teritoriniuose vienetuose.

Audito ataskaitoje Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateikėme rekomendacijas neįgaliųjų socialinės integracijos sistemai tobulinti. Svarbiausios iš jų:

- Numatyti papildomas priemones Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų bei Neįgaliųjų socialinės integracijos programų įgyvendinimo kontrolei ir koordinavimui stiprinti.
- Atlikti Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012 metų programos tarpinį vertinimą ir tikslinimą.
- Keisti esamą neįgaliųjų socialinės integracijos finansavimo tvarką, skiriant lėšas savivaldybėms, kurios organizuotų ir koordinuotų neįgaliųjų socialinės integracijos procesą savivaldybės teritorijoje, sudarytų nevyriausybinėms organizacijoms galimybes konkurso būdu siūlyti ir parduoti paslaugas savivaldybėms. Taip būtų aiškiai atskirtas nevyriausybinių organizacijų rėmimas ir paslaugų iš jų pirkimas.
- Planuojant lėšas neįgaliųjų socialinei integracijai, atsižvelgti į neįgaliųjų skaičių atskiruose teritoriniuose vienetuose.
- Svarstyti galimybę organizuoti neįgaliųjų socialinės integracijos įgyvendinimą, vykdant vieną kompleksinę – Nacionalinę žmonių su negalia socialinės integracijos 2003–2012

¹ www.socmin.lt 2007-08-20.

metų programą, pagal kurios priemonės šiuo metu yra vykdomos atskiros programos (Būsto pritaikymo žmonėms su negalia 2007–2011 metų programa, Lietuvių gestų kalbos vartojimo ir vertėjų paslaugų teikimo 2005–2008 metų programa ir kt.). Šios programos turėtų būti vertinamos kaip Nacionalinės programos sudedamosios dalys – priemonės. Tai leistų efektyviau panaudoti valstybės biudžeto lėšas, stiprinti jų panaudojimo kontrolę, įvertinti programos įgyvendinimą, padėtų išvengti atsakingų vykdytojų funkcijų bei informacijos apie neįgaliųjų socialinę integraciją dubliavimosi.

- Teikti visuomenei tikslią ir patikimą informaciją apie neįgaliųjų socialinei integracijai skirtas ir panaudotas valstybės biudžeto lėšas, programų įgyvendinimo rezultatus, kad būtų galima vertinti valstybės indėlį į neįgaliųjų socialinės integracijos procesą.